

# Uluslararası Örgütlerin Güvenlik Sorunlarının Çözümünde Yeterliliği: Afrika Birliği Örneği

Fahri ERENEL\* ve Ebru CAYMAZ\*\*

## Öz

Günümüzde değişen güvenlik anlayışının bir sonucu olarak sadece çatışma ve güvenlik ilişkisinden hareketle yalnızca devletlerin birbirine karşı çatışmaları söz konusu olmamakta ve devletlerin devlet dışı aktörlerle ve devlet içinde de farklı grupların birbirleri ile çatışmalarını kapsayan asimetrik çatışma modelleri daha sık görülmektedir. Bu gelişmeler güvenliğin sağlanması için daha fazla çaba harcanması gerektiğini, ister bölgesel ister ulusal olsun güvenlik sorununun ulusal sınırlar içinde çözümlenemeyeceğini göstermektedir. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası örgütler, yeni güvenlik sorunlarına karşı kendilerini yeniden konumlandırma arayışı içine girmişlerdir. Bu çalışma kapsamında da öncelikle başka bir uluslararası örgüt olan Afrika Birliği'nin, Afrika'da meydana gelen güvenlik sorunlarının çözümünde ne denli etkili olduğu irdelenerek, mevcut durum ortaya konacaktır. Sonuç bölümünde ise elde edilen veriler göz önünde bulundurularak alınması gereken tedbirler tartışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Afrika, Afrika Birliği, Güvenlik, Savunma, Uluslararası Örgütler.

## Competence of International Organizations in Terms of Resolving Security Threats: The Case of the Organization of African Unity

### Abstract

As a result of changing sense of security in our day, governments do not merely conflict with each other. Asymmetrical conflict models which include clashes between nongovernmental actors and different groups within the government are more frequently seen. International organizations, and being in the first place the United Nations, have started to reposition themselves against new security threats. Within the scope of this study at first the effectiveness of

---

\* Yrd. Doç. Dr. İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Müdürü  
[fahri.erenel@kemerburgaz.edu.tr](mailto:fahri.erenel@kemerburgaz.edu.tr)

\*\* Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı  
[ebrucaymaz@gmail.com](mailto:ebrucaymaz@gmail.com)

Organization of African Unity in terms of solving security threats occurred in Africa is being questioned and the current situation is presented. And then, after evaluating the obtained data, necessary precautions to be taken is discussed in conclusion part.

Sayfa/Page | 118

İGÜSBD  
Cilt: 1 Sayı: 1  
Haziran /  
June 2014

**Key Words:** Africa, Organization of African Unity, Security, Defense, International Organizations.

### **Giriş: Uluslararası Örgütlere Duyulan İhtiyaç**

Uluslararası örgütleri devletler arasındaki işbirliğini ve dayanışmayı somutlaştıran bir yapı olarak tanımlamak mümkündür. Söz konusu yapı bağımsız organlar aracılığı ile ortak çıkarların oluşturulması, oluşturulan bu çıkarların korunması ve devam ettirilmesi için egemen devletlerin oluşturduğu işbirliğini öngörmektedir.<sup>1</sup>

Ortak amaçlar, devletlerin öz kaynaklarının ve kapasitelerinin söz konusu ortak amaçlara tek başlarına ulaşmada yetersiz olması, maliyetleri azaltma, amaca ulaşmada süreyi azaltma, politikalarına meşruiyet sağlama, sorumluluğu diğer devletlerle paylaşma, etki ve denetim imkânlarını artırmayı, devletleri uluslararası işbirliğine yönelten nedenler arasında saymak mümkün olmaktadır.<sup>2</sup>

Uluslararası kuruluşlar ve uluslararası hukuk, güvenliğin sağlanmasında önemli oluşumlar olarak değerlendirilmektedir. Bağımsız bir hukuki kişiliğe sahip olan uluslararası örgütlerin güvenlik alanında devletlerin davranışlarını sınırlayarak kaotik bir ortamın oluşmaması açısından önemli bir işlev yükledikleri söylenebilir. Günümüzde sorunlar karşısında izledikleri veya izleyemedikleri politikaları nedeniyle sıkça tartışma konusu olmalarına rağmen uluslararası örgütlerin uluslararası sistemin önemli bir parçası olma konusunda görevlerini sürdürmeye devam ettikleri söylenebilir.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Esat Çam, **Siyaset Bilimine Giriş**, Der Yayınları, İstanbul, 2000, s. 279.

<sup>2</sup> Faruk Sönmezoğlu, **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000, ss. 309-310.

<sup>3</sup> Ufuk Tepebaş, "Bölgesel Sorunların Çözümünde Uluslararası Örgütlerin Rollerini", **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, 2007, Sayı: 7, ss. 88-93.

Bununla birlikte “Güvenlik paylaşılabilir, ancak emanet edilemez bir olgu”<sup>4</sup> olduğu düşüncesini destekleyen bir biçimde devletlerin ortak bir örgütte yer almalarına rağmen, aralarındaki rekabeti tümüyle ortadan kaldıramadıkları görülmektedir. Devletler arasında var olan sorun/sorunların yaşamsal çıkarlarla özdeşleştirilmesi, sorun/sorunların çözümü ya da çözümsüzlüğünü doğrudan etkileyebilmektedir. “Mevcut uluslararası sistem ve buna bağlı olarak bölgesel konjonktürün, devletlerin ve örgütlerin sorunlara yaklaşımlarına doğrudan etki ettiği” şeklinde bir tespiti geçmiş ve günümüzdeki sorunlarda ortaya konulan çözüm arayışlarında doğrulamak mümkün olabilmektedir.

Uluslararası örgütler, çatışma çözümünde kendilerine yardımcı olacak normatif kuralların yer aldığı kurumsal yapıyı oluşturabilmeli ve uluslararası siyasal sistemdeki güç merkezlerini bünyelerinde toplayabilmelidir. Bu koşulun sorun çözümünde gerekli ancak yeterli olmadığı, Birleşmiş Milletler’in bazı alanlarda istenilen çözümü üretmemesinde görülmektedir. Uluslararası siyasal sistemde güç dengesini oluşturan tarafların çıkar ve algı farklılıklarının, işbirliğinin arzu edilen düzeyde gerçekleşmemesinde önemli etkisi olduğu söylenebilir.<sup>5</sup>

Uluslararası örgütlerin sorunlara yaklaşımları etkin, rasyonel ve yapıcı olması gerektiği düşünülmelidir. Bu nedenle örgütlerin, sorunların çözümünde önceliği barışçı stratejilere yer vermeleri gerektiği değerlendirilmektedir. İkna kapasiteleri ve güvenilirlikleri, sorunlar karşısındaki etkinliklerini doğrudan etkilemektedir. Örgütün, tarafları uzlaştırmada objektif olması ve kapasitesini aşacak vaatlerde bulunmaması büyük önem taşımaktadır. Bazı durumlarda ise örgütlerin yeterli caydırıcılığı sağlamaları ve yaptırım mekanizmalarını yeterli derecede devreye sokabilmesi, sorunların büyümeden çözüme kavuşturulması ve sıcak çatışmaların önlenmesi açısından gerekli olabilmektedir.

### **Literatür Taraması: Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Uluslararası Örgütlerin Etkinliği**

Günümüzde küresel sistemde karşılıklı bağımlılıklar ve belirsizliklerin artması ile güvenlik aktörlerine, konularına, kuramlarına ve uygulamalarına yenileri eklenmiş; güvenlik çemberi ulusal güvenlikten

<sup>4</sup> Beril Dedeoğlu, **Uluslararası Güvenlik ve Strateji**, Der Yayınları, İstanbul, 2003, s. 55.

<sup>5</sup> A.g.e., ss.88-93.

kolektif güvenliğe, çevresel güvenlikten bilgi güvenliğine kadar genişlemiştir.<sup>6</sup> Küreselleşme ile birlikte kapsamı genişleyen güvenlik kavramı, artık devletlerin fiziksel anlamda hayatta kalmalarını değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerini, değerlerini, insanların hayat tarzlarını ile standartlarının korunmasını da içermektedir.<sup>7</sup> Bunlara ek olarak, çevresel tehditler gibi geleneksel yaklaşım içinde yer verilmeyen çeşitli olgular, yeni güvenlik anlayışının içinde değerlendirilmeye başlanmıştır<sup>8</sup>.

Güvenliği eleştirel bir yaklaşımla ele alan ve güvenliğin referans aktörünün kim olduğunu sorgulayan eleştirel güvenlik çalışmaları güvenliği hem aktörler, hem boyutlar hem de seviyeleri bakımından genişleyen bir kavram olarak kabul etmektedir. Güvenlik kavramı son tahlilde askeri tehditlerin yanı sıra ekonomik, çevresel, politik ve toplumsal riskleri de kapsayan çok boyutlu bir kavram haline gelmiştir. Seviyeler bağlamında ise bir derinleşme zorunluluk haline gelmiş; günümüzde ulusal güvenliğin yanı sıra bireysel, uluslararası ve küresel güvenlik hususları da analizlere dahil edilmektedir. Bu derinleşmenin sonucunda ise güvenliğin aktörleri olarak güvenlik alanında ana akım güvenlik yaklaşımının göz ardı ettiği devletin yanı sıra bireyler, toplumlar, hükümet dışı aktörler, sivil toplum, uluslararası kurumlar gibi yeni güvenlik referans nesnelere odaklanılmıştır.<sup>9</sup> Çatışma ve güvenlik ilişkisinden hareketle günümüzde yalnızca devletlerin birbirine karşı çatışmaları söz konusu olmamakta ve devletlerin devlet dışı aktörlerle ve devlet içinde de farklı grupların birbirleri ile çatışmalarını kapsayan asimetrik çatışma modelleri daha sık görülmektedir<sup>10</sup>.

Yaşanan bu gelişmeler güvenliğin sağlanması için daha fazla çaba harcanması gerektiğini, ister bölgesel ister ulusal olsun güvenlik sorununun ulusal sınırlar içinde çözümlenemeyeceğini göstermektedir.

---

<sup>6</sup> Hans Günter Brauch, "Güvenliğin Yeniden Kavramlaştırılması, Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", **Uluslararası İlişkiler**, 2008, Sayı: 5 (18), ss.1-47.

<sup>7</sup> Trevor C. Salmon, "The Nature of International Security", **International Security in the Modern World**, Roger Carey ve Traver C. Salmon (eds.), St. Martin's Press, New York, 1992.

<sup>8</sup> James L. True, "The Changing Focus on National Security", **Political Dynamics**, Frank R. Baumgartner and Bryan D. Jones (eds.), University of Chicago Press, Chicago, 2002.

<sup>9</sup> Jef Huysmans, "The European Union and the Securization of Migration", **Journal of Common Market Studies**, vol. 38, No. 5, 2000.

<sup>10</sup> Steven Simon, Daniel Benjamin, "America and the New Terrorism", **Survival**, Vol. 42, No.1., 2000.

Devletlerin uluslararası güvenlik stratejilerini izlemekteki amacı tehdidi dondurmak veya bloke etmek değil, büyük oranda veya tamamen ortadan kaldırmaktır. Devletlerin güvenlik problemleriyle bölgesel veya uluslararası bir aktör grubu olarak ilgilenmeleri çok daha etkili bir güvenlik politikası izleme olanağı sunmaktadır. Bununla birlikte uluslararası güvenlik stratejilerinin bazı dezavantajları da vardır. Taraflar arasında rekabet veya ciddi bir güç mücadelesinin bulunması tehdidin tamamen kaldırılması ihtimali bakımından büyük bir sorun teşkil eder. Bu noktada uluslararası güvenlik stratejileri devletler arasındaki ilişkilerin gidişatına da bağlıdır. Diğer yandan devletlerin sahip olduğu tecrübeler ve geçmişte yaşanan fikir ayrılıkları birbirlerine güven duymalarını zorlaştırabilir <sup>11</sup>. Nitekim başta Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası örgütler, yeni güvenlik sorunları karşı kendilerini yeniden konumlandırma arayışı içine girmişlerdir.

### **Uluslararası Güvenliği Sağlama ve Silah Satışları İkilemi**

Uluslararası güvenliği sağlama çabaları artan bir ivme kazanırken, silah satışlarında da hemen hemen paralel bir artışın olduğu görülmektedir. Dünya çapında en fazla silah satışı gerçekleştiren ve en fazla savunma harcaması yapan ilk beş ülkenin, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesi olması uluslararası güvenliği sağlamanın zorluğu konusunda bizlere bazı ipuçları vermektedir. Uluslararası konvansiyonel silah transferinin hacminde 2003-2007 ve 2008-2012 dönemlerinde yüzde 17 oranında bir artış görülmektedir. 2008-2012 döneminde silah üreten en büyük beş ülke ABD, Almanya, Fransa, Rusya ve Çin silah ihracat hacminin yüzde 75'ine sahiptir <sup>12</sup>.

Bu silahları önemli ölçüde geliştirmekte olan ülkeler ithal etmektedirler<sup>13</sup>. Bu ülkeler ayrıca söz konusu silah sistemleri için çift kullanımlı malzemeleri ve entegre teknolojileri de ithal etmektedirler <sup>14</sup>.

<sup>11</sup> David Held, Anthony McGrew, "Globalization and the End of the Old Order", Tim Dunne, Michael Cox, Ken Booth (eds.), **The Eighty Years Crisis: International Relations, 1919-1999**, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.

<sup>12</sup> Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), **SIPRI Yearbook 2013: Armaments, Disarmament and International Security**, Summary, s. 10, Sweden. <http://www.sipri.org/yearbook/2013/files/SIPRIYB13Summary.pdf> [Erişim Tarihi: 20.04.2014].

<sup>13</sup> Philip Nauwelaerts, 'Military Budgets, Underdevelopment and Dependency.' **Africa Focus**, 5 (1-2), p. 13, 1989.

Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında genellikle sağlık şartlarının zayıf, insan ömrü ortalamasının ve okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde düşünülen aksine büyük sosyoekonomik problemlerin çözümü öncelik taşımamaktadır. Literatürde konuyla ilgili araştırmalar, gelişmekte olan ülkelerin gayrisafi milli hasılasının büyük bir oranının iç çatışmaları bastırma, ulusal güvenlik ihtiyaçları gibi çeşitli sebeplerle silahlanmaya harcandığına dikkati çekmektedir. Sonuç itibarı ile silah ihracatı yapan ülkelerde refah düzeyi artarken, ithalat yapan gelişmekte olan ülkelere refah azalmakta; insanlar açlık sınırında veya bu sınırın altında yaşamaya, ülkenin sosyoekonomik şartları daha da kötüleşmeye devam etmektedir <sup>15</sup>.

Daha önce verilen bilgilere ek olarak, milyar dolarlar değerinde hukuk dışı bir silah ticareti pazarı da gelişmektedir. Elde edilen verilere göre Afrika'daki çatışmalarda kullanılan ve maliyeti yıllık 18 milyar dolara ulaşan silah ve malzemelerinin neredeyse yüzde 95'lik bir kısmı Afrika dışında üretilmektedir. Bu durum ise ancak bir dağıtım ve taşıma ağı ile mümkündür. Diğer yandan, bir tahmine göre dünyada her yıl bir milyon silah çalınmakta veya kaybedilmekte, dolayısıyla hukuk dışı alana geçmektedir <sup>16</sup>.

Bu veriler, güvenliği sağlama ve barışın tesisi konusunda yaşanan ikilemi gözler önüne sermekte, Güvenlik Konseyi üyelerinin çeşitli sorunlar karşısında takındıkları farklı tavırları anlamamıza yardımcı olmaktadır.

### **Gerçekler, Gelecek ve Yeni Sömürgecilik**

Geçmişte bakıldığında, emperyalistlerin gelirlerini artırmak ve diğer toplumlara nazaran daha çok ham maddeye sahip olabilmek için kimi zaman şiddet ve tehdit araçlarına başvurdukları görülmektedir. Öldürme, yıldırma ve korkutma ile kazanılan ülkelerde sömürgecilerin uzun süreli hâkimiyetler kurmadaki başarısızlıkları sömürgeciliğin dönüşümünde etkin rol oynayan en önemli faktörlerden biridir. Ayrıca bu ülkeleri kontrol

---

<sup>14</sup> Daniel Fiott, Katherine Prizeman, "The Arms Trade Treaty and the Control of Dual-Use of Goods and Technologies: What Can the European Union's Export Control Regime Offer?" **IES Working Paper** 1/2013, p. 8.

<sup>15</sup> Ajit Singh, 'Socio-Economic Impact of Arms Transfers to Developing Countries' **Peace & Conflict Review**, 2(1),2007, pp. 1-10.

<sup>16</sup> Brian Wilson, 'The Long-and Unfinished Road-to Globally Regulating Small Arms and Light Weapons' **American Diplomacy, Commentary and Analysis**, pp. 1-7. [http://www.unc.edu/depts/diplomat/item/2010/0103/comm/wilson\\_unfinished.html](http://www.unc.edu/depts/diplomat/item/2010/0103/comm/wilson_unfinished.html) [Erişim Tarihi: 27.04.2014].

altında tutabilmek adına oldukça maliyetli olan silahlı kuvvetlerin bulundurulması mecburiyeti ve günümüzde daha bilinçli hale gelen toplumların yapılan harcamaları yakından takip ederek, sorgulamalarının yanı sıra genç nüfusun uzak ülkelerde tehlikeli görevlere gönderilmesinin bir meşruiyet sorunu haline gelmesi ile birlikte sömürgecilerin yeni usuller bulmaya ve kimi zaman bilimsel bulguları da başka toplumları sömürmek için bir araç gibi kullanmaya yöneldikleri görülmektedir.

Diğer yandan, uluslararası ticaret endüstri devriminden önceki dönemde belirli bölgelerle, az miktarda ve lüks mallarla sınırlıydı. Ayrıca henüz piyasalar ticarileşmemişti ve takas yöntemi geçerliydi. Yeni gelişmelerle birlikte bu sınırlamalar ortadan kalkmıştır. Endüstri devriminin ilk dönemlerinde Batı ülkelerinin dünyaya ihraç edebilecek fazla malları yoktu. Bu noktada kalitenin sağlanması hususunda da sıkıntılar vardı. Örneğin Çinliler, İngilizlerden daha ucuz ve daha kaliteli kumaşlar üretebiliyorlardı. Bu dönemde diğer sömürgelerin ise satın alma güçleri yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte İngiliz aristokratlar tarafından organize edilen köle ticareti, piyasaya büyük hareket katmıştır. Batı Hint adaları bu dönemde dünya ticaretinin yeni odağı olmuştur. Sonuç olarak, yeni ulaşım kolaylıklarından yararlanılarak yapılan ticaret ve sömürgecilikle büyük miktarda önemle maden Avrupa'ya getirilmiştir. Değerli maden miktarındaki artışa bağlı olarak, paranın kullanımı yaygınlaşmış, borsa ve finans piyasaları gelişmiştir. Gelişen bu süreçte kentleşme ilerlemiş ve burjuvanın toplumsal hayattaki ağırlığı artmıştır.<sup>17</sup>

İngilizlerin ünlü "Parçala ve Hükmet" sloganı, aynı kan bağı ve inançlara sahip, çıkarları müşterek insanları çatışma durumuna sokarak sömürme için müsait bir ortam hazırlamak açısından değerli bir formül olarak 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında sıklıkla kullanılmış ve bugün bile önemini korumaktadır. Fikir ve görüş ayrılıkları yaratarak toplumları çatışma halinde bulundurmak ve karşı karşıya getirilen insanların bazen desteklenmesi diğer zamanlarda ise hedef gösterilmesi yoluyla yaratılan karışık ortamda ülke kaynaklarından faydalanmak gelişmiş ülkelerin refah seviyelerini artırmalarına büyük katkı sağlamıştır.<sup>18</sup>

<sup>17</sup> İshak Torun, "Endüstri Toplumunun Oluşmasında Etkili olan İktisadi ve Sınai Faktörler", **C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, 2003, s. 187.

<sup>18</sup> Osman N. Koçtürk, **Yeni Sömürgecilik Açısından Gıda Emperyalizmi**, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ankara, 2009, s. 20.

İlkel koşullar altında yaşayan insanların, batıdan gelen yıpratıcı etkilere uymanın sakıncalı bir davranış olduğunu anlayıncaya kadar esaret altında yaşadıkları ve içinde buldukları durumu sorgulamadıkları görülmektedir. Bu durumunun farkına varılması ile birlikte eskiden plantasyonlarda kullanılan kırbaç yerini süngüye, süngü ise silahlanmanın hız kazanması ile birlikte yerini ateşli silaha ve son dönemde insanları karşı karşıya getirerek çatıştırmaya yaratmak için fitneye terk etmiştir. Yeni sömürgecilik, meşrulaştırmayı ana eksenine alarak, sömürüleni sömürüne düşman eden, masrafa ve tehlikeye bile sokabilen ilkel metotları artık kullanmamaktadır. Amaç ve hedefler ortaya konduktan sonra kırbaç, süngü ve silah kullanmadan ve özellikle geri kalmış toplumların bilgisizlik ve maddi imkânsızlıklarını istismar ederek de gergin olmayan bir ortamda sömürülere devam etmek hiç şüphesiz daha akıllıcadır.

Parag Khanna, *Dünya Nasıl Yönetilmeli*<sup>19</sup> adlı eserinde, uluslararası ve bölgesel örgütler üzerine çarpıcı tespitlerde bulunmaktadır. Khanna, küresel güvenliğin artık herkesin hemfikir olduğu söylemlere sahip olmadığını, diplomasi masalarında yerel ve bölgesel sorunlar en büyük önemi taşıırken, uluslararası normların pek önemini olmadığını, olaylar gerçekleştiikten sonra normların kabul gördüğünü, küresel fikirler ve fiiller arasında boşluğun iyice açıldığını belirtmektedir. Khanna'nın konuya ilişkin bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

\* Çin, Hindistan, Brezilya, Rusya ve Nijerya gibi yeni güç odakları küresel bir polisi takip etmek yerine kendi mahallelerinde şerif olmayı tercih etmektedirler. Bu ülkeler için BM Güvenlik Konseyi'nin kararlarını hukuken veya askeri olarak desteklemek ikinci planda kalmaktadır.

\* Dünyada ki her bölge artık kendi kralları ve kanunları olan bir site haline gelmiştir. Hala birçok ülke için coğrafya bir kaderdir ve güvenlikleri uzaktaki uluslardan çok komşuları ile olan ilişkilerine bağlıdır. Komşu ilişkilerinde küresel çözüm yoktur ancak bölgesel çözümler işe yaramaktadır.

\* Bölgesel güvenlik sistemlerinin güçlü olduğu yerlerde düzen varken, zayıf oldukları yerlerde kaos hakimdir. Bölgesel örgütlerden yoksun olan Ortadoğu ve Güney-Orta Asya dünyanın en istikrarsız bölgeleridir.

---

<sup>19</sup> Parag Khanna, *Dünya Nasıl Yönetilmeli?*, Destek Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 272.



\* İngiltere ve Fransa'nın yerine BM Güvenlik Konseyi'ne bölgesel kurumlar daimi üye olmalıdır. Küresel Güvenliğin tabandan tavana inşası için bu tür bir yapılanma şarttır.

\* Haritalardaki düz çizgiler halindeki sınırlar için her zaman kuşku duyulmalıdır. Düz çizilmiş sınırlar açısından Afrika diğer tüm kıtalardan önde gelmektedir. 1884 yılında toplanan Berlin Kongresi'nde enlem ve boylamlar kullanılarak sınırlar çizilmiş, nehirler veya etnik bölgeler bu haritalarda dikkate alınmamıştır. Onlarca yıldır süren iç savaşlar veya ülkelerarası anlaşmazlıklar sömürgeciliğin bu izlerini ortadan kaldıramamıştır.

\*Eski sömürgecilerin takip ettikleri sürekli bağımlılık yerine yeni sömürgeciler, devletlerden halklarını korudukları ve sorunlarını sınır ötesine yaymadıkları "Sorumlu Egemenlik" beklemektedirler. Yeni sömürgecilik istismar, küçümseme ve zor kullanılan bir sistem değildir. Eski siyaseti değiştirmez veya yerel siyaseti göz ardı etmezler, yerel mülkiyete daha fazla önem verirler.

Khanna, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurduğu bu eseri ile sorunların çözümünde bölgesel örgütlerin artan önemine dikkat çekmiş, Güvenlik Konseyi'nin yapısının yeniden düzenlenerek üyeliklerde etkin bölgesel örgütlere yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

### **Afrika'nın Artan Önemi ve Afrika'nın Güvenliğini Sağlama Çabaları**

Günümüz dünyasında Avrupa Birliği (AB), Çin ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başta olmak üzere, Japonya, Hindistan ve Rusya gibi büyük güçler, Afrika kıtasından en büyük payı elde edebilmek amacıyla kıyasıya bir yarış içindedir. Güney Afrika eski Devlet Başkanı Thabo Mbeki tarafından da 21. yüzyılın Afrika yüzyılı olduğu ve Afrika'da bir Rönesans yaşandığı şeklinde dile getirilen ifadeler, günümüzde daha fazla anlam ve önem kazanmıştır. Avrupa Birliği'nin kıtada yer alan ülkelerle ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler kurması, ABD ve Çin'e kıyasla daha önce başlamakla birlikte, genel olarak Afrika'ya olan ilginin 1990'ların sonu ve 2000'li yılların başında önemli ölçüde arttığı söylenebilir. Örneğin, Kahire'de ilk AB-Afrika Zirvesi 2000 yılında yapılmış ve 2001 yılında ise

“Afrika'nın Kalkınması için Yeni Ortaklık” (The New Partnership for Africa's Development/NEPAD) kurulmuştur.<sup>20</sup>

Ayrıca Avrupa Komisyonu tarafından 2005 yılında AB'nin Afrika Stratejisi konulu bir bildiri yayınlanmıştır. Burada bahsi geçen stratejinin hedefi, tüm AB aktörleri için tek bir çerçevenin oluşturulması ve Afrika'nın kalkınmasının AB'nin önde gelen siyasi öncelikleri arasına eklenmesi şeklinde özetlenebilir. Bu anlayışla “AB-Afrika Altyapı Ortaklığı” ve “AB Yönetim İnisiyatifi” başlatılmış, Afrika Birliği'nin (AfB) öncülük ettiği barışa destek faaliyetleri için daha fazla kaynak ayrılmıştır.<sup>21</sup>

Afrika devletlerinin bağımsızlıklarını ve egemenliklerini kazanmaları ile sömürgeciliğe son verilmesi amacıyla 1963'te kurulan Afrika Birliği Örgütü, Soğuk Savaş döneminde Bağlantısızlar Grubu içinde yer almış ve doğu-batı blokları arasındaki mücadeleye taraf olmamıştır. Soğuk Savaş'ın hemen ardından kıtada yaşanan çatışmalar, siyasi istikrarsızlıklar, ekonomik sorunlar ve sağlık sorunları örgütün daha etkili bir hale gelmesini gerektirmiştir. 2002 yılında Afrika Birliği (AfB) adını alan örgüt, yeni hedeflerini sosyal, politik ve ekonomik bütünleşmesinin sağlanması, kalkınmaya hız verilmesi, barışın korunması, demokrasi ve yönetimin iyileştirilmesi ilkelerinin benimsenmesi olarak ortaya koymuştur.<sup>22</sup>

Türkiye ile örgütün ilişkilerine bakıldığında ise 1963 ve 2002 yılları arasında kısıtlı kaldığı görülmektedir. Afrika'ya açılım politikasının benimsenmesi ile birlikte ilişkileri geliştirmek isteyen Türkiye 2002 yılından itibaren AfB zirvelerine misafir üye olarak katılmaktadır. 2005 yılında AfB nezdinde “gözlemci ülke” statüsü kazanılmıştır. 2008 yılında ise Afrika'nın stratejik ortağı olarak kabul edilmiştir. Bu kararı müteakip, 18-21 Ağustos 2008 tarihinde Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede hükümetler arası işbirliği, ticaret, yatırım, tarım ve tarımsal ürünlerin ticareti, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, kırsal kalkınma, altyapı, enerji, ulaşım, su kaynaklarının yönetimi, sağlık, barış ve güvenlik, telekomünikasyon, turizm, kültür,

<sup>20</sup> Elem Eyriçe Tepeciklioğlu, “Afrika Kıtasının Dünya Politikasında Artan Önemi ve Türkiye-Afrika İlişkileri”, **Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi**, 2012, Cilt 1, Sayı 2, s. 64.

<sup>21</sup> EU Strategy for Africa: Towards a Euro-African pact to accelerate Africa's development, sec 2005, 1255 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0489:FIN:EN:PDF> (Erişim tarihi: 12.05.2013).

<sup>22</sup> OAU Charter, [http://www.au.int/en/sites/default/files/OAU\\_Charter\\_1963\\_0.pdf](http://www.au.int/en/sites/default/files/OAU_Charter_1963_0.pdf) (Erişim tarihi: 11.05.2013).

iletişim teknolojileri, çevre, eğitim ve medya öncelikli işbirliği alanları olarak kabul edilmiştir.<sup>23</sup>

Afrika'nın güvenliğine ilişkin çabalardan bahsederken Afrika ile ilgili bazı verileri de göz önünde bulundurmanın faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu veriler, Afrika sağlama konusunda yürütülecek çabalarda birçok faktörün dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Günümüzde yaklaşık 750 milyon insanın yaşadığı Afrika nüfusunun 2050 yılında 1,6 milyara ulaşabileceğini BM'nin yaptığı araştırmalar ortaya koymaktadır. Nüfus artışında bazı hastalıkların önlenen çalışmaların önemli rolü olduğu söylenebilir. 2000 civarında etnik topluluğun yaşadığı Afrika'da en çok etnik topluluğun bulunduğu ülkeler 300 ile Kongo, 200 ile Nijerya'dır. Dünya'da konuşulan dillerin üçte ikisi (yaklaşık 2000 dil) Afrika'da konuşulmaktadır.

Afrika askeri çatışmalar nedeniyle savaş kurbanları sayısının en yüksek olduğu kıta durumundadır 1945-1995 yılları arasındaki dönemde meydana gelen 186 çatışmanın 48'i Afrika'da gerçekleşmiştir. Bu çatışmalar sonucu yaklaşık 6 milyon kişi hayatını kaybetmiştir.<sup>24</sup> Afrika ülkelerinin yüzde 60'ı askeri şiddetin kurbanı olmuştur. Her beş Afrikalıdan biri silahlı çatışmanın etkisi altında kalmaktadır.<sup>25</sup> 1990'lı yıllarda Somali'nin çöküşü, Ruanda'da 1994'te Tutsi ve Hutular arasındaki soykırım, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kongo Cumhuriyeti, Liberya, Sierra Leone, Sudan ile Kotdivuar'daki iç savaşların sonucu can ve mal kaybı açısından büyük zararlara yol açmıştır. Bu iç savaşlar arasında, yaklaşık 2 milyon kişinin hayatını kaybettiği Nijerya'daki "Biafra Savaşı" ile 30 yıl süren ve 2004 yılında sona erdirilebilen Sudan'daki iç savaşları etkileri açısından ayrı bir yere koymak gerekir.<sup>26</sup>

Afrika'daki savaşların nedenleri arasında ekonomik, etnik, dinsel, siyasal, askeri ve jeopolitik faktörleri saymak mümkündür. Silahların, özellikle hafif silahların kolayca tedarik edilebilmesi silahlı çatışmaların çıkmasını kolaylaştıran nedenler arasında yer almaktadır.<sup>27</sup> Yaklaşık 640

<sup>23</sup> "Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Afrika Birliği ile ilgili açıklaması", <http://www.mfa.gov.tr/afrika-birligi.tr.mfa> (Erişim tarihi: 11.05.2013).

<sup>24</sup> Philippe Hugon, *Geopolitique de l'Afrique*, Sedes, Paris, 2007, s. 129.

<sup>25</sup> Georges Berghezan, *Trafics d'armes vers l'Afrique: Pleins feux sur les Reseaux Français et le "savoir-faire" Belge*, Editions Complexe, Bruxelles, 2002.

<sup>26</sup> Goran Hyden, *African Politics in Comperative Perspective*, Cambridge University Press, New York, 2006, s. 193.

<sup>27</sup> Berghezan, a.g.e., s.5.

milyon küçük ve hafif silahın dünya genelinde sirkülasyon içerisinde olduğu tahmin edilmekte, bu silahların yaklaşık 7 milyonun Batı Afrika'da bulunduğu öngörülmektedir. Bu silahların her an için kullanılabilme riski vahşi suçları, soygunları ve silahlı çatışmaları kamçulamaktadır. "Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) Komisyonu Başkanı Dr. Mohammed Ibn Chambas küçük ve hafif silahları "Batı Afrika'nın Kitle İmha Silahları" olarak tanımlamaktadır.<sup>28</sup>

Çatışmaların ve fakirliğin hâkim olduğu Afrika'da istatistiklerin ortaya koyduğu sonuçlar durumun her geçen yıl daha da kötüye gittiğini göstermektedir. 53 Afrika ülkesinden 39'u (Afrika ülkelerinin yüzde 72'si) yıllık kişi başına düşen milli geliri 745 doların altında olan "düşük gelirli" ülkeler sınıfında yer almışlardır.<sup>29</sup>

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu dünyadaki 22,3 milyon mülteciye iltica talebinde bulunan 6,3 milyonunun Afrika'da olduğunu rapor etmiştir.<sup>30</sup> Afrika ülkelerinin çoğunluğu idari açıdan kabile geleneği ve kültürüne dayanmaktadır. Eğitim seviyeleri sömürgeci ülkelerin verdikleri kadar olmaktadır. Kendilerine özgü ideolojik ve kültürel dokuları bulunmamaktadır. Yokluk ve sefalet, milliyetçi ve ideolojik bir siyasi yapı kurmayı engellemektedir.

Afrika dış güçlerin kışkırtmaları, etnik ve diğer nedenlerle sık sık yönetim değişikliklerinin olduğu bir kıta hüviyetini de korumaktadır. Krallıktan askeri rejimlere, tek parti yönetiminden çoğulcu rejimlere farklı yönetim şekilleri olan 53 Afrika ülkesinde, 1960-2005 yılları arasında 96 Devlet Başkanı (istifa:19, seçim yenilgisi:19, doğal ölüm ve kaza:12, geçici hükümet kuruluşu:33) çeşitli nedenlerle görevden ayrılmak zorunda kalmıştır. Afrika, darbelerin yoğun yaşandığı bir kıta konumundadır. Aynı zaman dilimi içinde 11 ülkede 25 kez darbe ile (Çad:4, Orta Afrika:3, Kongo:5, Senegal:1, Togo:1, Ruanda:1, Fildişi Kıyısı:2, Eski Fransız Kongosu:2, Gabon:2, Komor Adaları:2, Cibuti:2) karşılaşmıştır.<sup>31</sup>

<sup>28</sup> TASAM Afrika Enstitüsü Resmî Web sitesi: <http://tasamafrika.org/> (Erişim tarihi: 09.05.2013).

<sup>29</sup> World Bank, "Sustainable Development in a Dynamic World: Transforming Institutions, Growth and Quality of Life", **World Development Report**, Oxford University Press, New York, 2003, s. 243.

<sup>30</sup> United Nations High Commission for Refugees, The State of the World's Refugees 2000; Fifty Years of Humanitarian Action. <http://www.unhcr.org/4a4c754a9.html> (Erişim tarihi: 15.05.2013).

<sup>31</sup> Hıfzı Topuz, **Afrika'ya Genel Bir Bakış**, TASAM Yayınları, İstanbul, 2006., s. 113.

Batılı ülkelerin kıtayı sömürmelerindeki en önemli etken kıtanın petrol ve diğer yer altı zenginlikleri açısından önemli bir konuma sahip olmasıdır. Yaklaşık 90 milyon olan ve yani rezervlerin bulunduğu kıtada dünya petrol üretiminin yüzde 11'i gerçekleştirilmektedir. ABD ve Çin ihtiyaçları olan petrolün yaklaşık yüzde 20'sini Afrika'dan karşılamaktadırlar.

Afrika'da barış ve istikrarın korunması kolektif, ulusal ve bölgesel girişimler çerçevesinde faaliyet gösterecek güvenlik güçlerinin var olmasını gerektirmekte, dolayısıyla Afrika Birliği gibi bir kolektif güvenlik oluşumunun üstleneceği rol önem arz etmektedir. Anlaşmazlıkların önlenmesi, yönetimi ve çözüme kavuşturulması, terörizm ile mücadeleden sorumlu olmak üzere 10 komiserden oluşan bir komisyon Afrika Birliği tarafından faaliyete geçirilmiş, güvenlik konusunda daha etkin bir politika izlemek üzere "Barış ve Güvenlik Konseyi" kurulmuştur. Konsey, ayrıca akil adamlardan ve 15000 kişilik Afrika gücünden de acil müdahale amacıyla yararlanacaktır. Bu suretle Afrika için ortak bir savunma ve güvenlik politikası söz konusu olmuş, 2005 yılında klasik bir ittifak niteliğini taşıyan, iki veya birçok ülkenin birbirine yardım etmesini, muhtemel saldırganı caydırmayı öngören "Afrika Birliği Saldırmazlık ve Savunma Paketi" kurulmuştur. Paketin kabulü ile Afrika Birliği, kıtanın sorunlarına dış müdahaleyi engelleyerek Afrika'daki barış ve güvenliğin tesisinde yegane kurum halini almış bulunmaktadır. Ancak unutulmaması gereken husus paktin etkinliğinin üye ülkelerin üstlenmiş buldukları taahhütlere uymalarını ve barış ile güvenliğin sağlanmasını politikalarının esası haline getirmeleri gerektiğidir.<sup>32</sup>

ABD, sömürge döneminin mirasçısı olarak kendini gören birçok Avrupa devleti, Çin, Rusya ve kısmen Japonya ile birlikte Afrika'yı paylaşma sürecini sürdürmektedir. Bunların yanı sıra, kıtanın verimli toprak alanları kiralanmaktadır. Güney Kore 2,3 milyon hektar, Çin 2,1 milyon hektar, Suudi Arabistan 1,6 milyon hektar toprağa sahip durumdadır. Türkiye 'de bu sürece katılmış ve Sudan'dan 5 milyon dönüm araziye 99 yıllığına kiralamıştır. Petrol ihtiyacının yüzde 20'sini karşıladığı Afrika'nın istikrar kazanmasının kendi çıkarına olacağını değerlendiren ABD, kıtanın terör faaliyetlerinden arındırılması ve güvenliğin sağlanması için Afrika

<sup>32</sup>Ali Engin Oba, "Afrika'da Barış ve Güvenlik Sorunu: Afrika Birliği Saldırmazlık ve Ortak Savunma Paketi", **III. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi Bildirileri Kitabı**, TASAM, İstanbul, 2007, s. 2.

Komutanlığını kurmuştur. Bu komutanlığa verilen ve aşağıda belirtilen görevlerin sadece güvenlik amaçlı olmadığı görülmektedir.

- Terörizm ile mücadele
- Doğal kaynakları güvence altına alma
- Silahlı mücadeleleri ve insani krizleri kontrol altına alma
- AİDS'in yayılmasını yavaşlatma
- Uluslararası suçları azaltma
- Çin'in artan nüfuzuna karşılık verme.

Afrika ülkeleri kendi içlerinde güven ve istikrarı sağlayamadıkları takdirde Mali örneğinde görüldüğü gibi arkasına Birleşmiş Milletleri alan dış güçlerin müdahalesine maruz kalabilecektir. Afrika Birliğinin barış ve güvenlik alanlarındaki mevcut katılımı, çatışma önleme sürecinden ziyade çatışma yönetimi alanında yoğunlaşmakta, ancak bu alandaki etkinliklerde, analitik ve operasyonel düzeylerde önemli boşluklar bulunmaktadır. Çatışma çözümü alanındaki sorun, Afrika Birliğinin Afrika'daki barış ve güvenlik ortamına yönelik yaklaşımındaki zafiyetinden kaynaklanmaktadır.<sup>33</sup>

### Sonuç

Zengin kaynaklara sahip olan fakat bilinçlenmemiş toplumların bilinçlenmelerini engellemek ve bu toplum içinde belirli bir grubu destekleyerek, diğerlerini sömürme yoluyla parçalayıp hükmetme stratejisi günümüzde Afrika için halen geçerliliğini korumaktadır. Günümüzde sömürülen ülkeye askeri birlikler yerine yabancı sermaye ile kurulmuş şirketler gönderme stratejisini benimsemek, sömürgeci toplumun herhangi bir zarar görmeden çıkarları doğrultusunda hareket ederek, refah düzeyini artırması için yeterli olmaktadır.

Günümüzde Afrika'daki sömürgeciliğin uygulanma biçimi değişmiş, silahlı unsurlar yerine daha yumuşak olan iktisadi unsurlar gibi çeşitli uygulama araçları devreye sokulmuştur. Eskiye kıyasla daha insancıl görünen bu yöntemler, sömüren ülkenin çıkarlarını maksimum seviyeye ulaştıracak verimliliği barındırmaktadır. Barış, uygarlık ve özgürlük gibi

---

<sup>33</sup> TASAM Afrika Enstitüsü Resmî web sitesi: <http://tasamafrika.org/> (Erişim tarihi: 09.05.2013).

insanların daha hassas olduğu konulara vurgu yaparak eylemlerini meşrulaştıran ülkelerin eylemleri daha detaylı incelendiğinde gerçek amaçları açık ve net biçimde görülebilmektedir. Dolayısıyla Afrika'da sömürgeciliğin ortadan kalktığını ileri sürmek hatalı bir görüş olacaktır, sömürgecilik sadece kimlik değiştirmiş ve yeni sömürgecilik kapsamında faaliyetlere devam edilmektedir.

Afrika, muazzam zenginliklere sahip bir kıta olarak, neo-emperyalizm başlığı altında anılmaya başlanan yeni sömürgeciliğin ana odak noktalarından biri haline gelmiştir. Afrika'nın sınırları çizilirken en önemli belirleyici tarihsel ve etnik özelliklerden ziyade coğrafi unsurlar olmuş, bu nedenle bilhassa etnik farklılıklar yüzünden çatışmalar yoğunluk kazanmıştır. Her ne kadar kıta bütünlüğü ve güvenliğinin sağlanması için gelişmiş ülkelerin desteğiyle örgütsel yapılanmalara gidilse de yoğun bir biçimde devam eden özellikle etnik kökenli mevcut çatışmalar, bu yapılanmaların yakın gelecekte de başarısız olacağına dair projeksiyonlar sunmaktadır.

Bu yapılanmaların en önemlilerinden biri olan Afrika Birliği'nin, bütün iyi niyetli girişimlerine rağmen barış ve güvenliğin tesisinde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun nedenleri arasında; çatışmaların detaylı analizlerinin yeterince yapılamaması, çatışma yönetimi için yeterli kapasitenin olmayışı, çatışma bölgelerindeki durumlara yönelik bağımsız analitik bilgilendirme yapılmaması, karar ve operasyonları hakkında bilgi yayma mekanizmalarının eksik oluşu, etnik farklılıkları ortak bir amaç için ortak paydada buluşturacak görüş birliğinin sağlanamaması sayılabilmektedir.

Gerek kaynak bulma, gerekse hızlı takip açısından çok daha az maliyetli olan çatışma önleme süreci, olası çatışma noktalarının belirlenmesi ve bu noktalarda çatışmaya doğru gidilmesinin önlenmesi dâhil olmak üzere çatışma dinamiklerinin başlangıcını detaylıca ele alan bir süreç olduğu ve bu süreci sivil toplum kuruluşlarının daha etkin yürütebileceği düşünülmektedir. Afrika Birliği'nin barış ve güvenliğin sağlanmasında yetersiz kaldığı alanlarda sivil toplum kuruluşları ile işbirliğine gitmesinin ortak bir amaç yaratma çalışmalarına önemli katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Avrupa Birliği'nin, "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası" kapsamında uluslararası alanda etkin bir aktör olamamasının nedenleri büyük ölçüde Afrika Birliği için de geçerli olmaktadır. Bu nedenler

arasında, devletler arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği, aktör ve araç fazlalığı karşısında ortak görüşün ve uzlaşmanın yeterince olmaması, devletlerin güvenlik alanında egemenliklerini paylaşmak istememeleri, savunma planlarının uluslararası işbirliği kapsamında ele alınmaması sayılabilmektedir.<sup>34</sup>

Sayfa/Page | 132

İGÜSBD  
Cilt: 1 Sayı: 1  
Haziran /  
June 2014

Afrika Birliği'nin barış ve güvenliği tesisi konusunda önemli mesafeler kat etmesi gerektiği görülmektedir. Afrika Birliği'nin temel amacı bir bütün olarak Afrika'nın barış ve güvenliğini sağlamak olsa da, şu aşamada bu bütünlüğün sağlanması oldukça zor görünmektedir. Bu nedenle Afrika'nın bilhassa tarihsel ve etnik özellikleri baz alınarak alt bölgelere ayrılması ile oluşturulacak yeni alt bölgesel ortak güvenlik yapılanmaları, bu bölgelerde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve tüm çalışmaları koordine edecek bir yapılanma ile barış ve güvenliğin sağlanabilmesinde daha etkin adımlar atılabileceği değerlendirilmektedir.

## KAYNAKÇA

### Kitaplar:

BERGHEZAN, Georges, *Trafics d'armes vers l'Afrique: Pleins feux sur les Reseaux Français et le "savoir-faire" Belge*, Editions Complexe, Bruxelles, 2002.

ÇAM, Esat, *Siyaset Bilimine Giriş*, Der Yayınları, İstanbul, 2000.

DEDEOĞLU, Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Der Yayınları, İstanbul, 2003.

HELD, David, Anthony McGrew, "Globalization and the End of the Old Order", Tim Dunne, Michael Cox, Ken Booth (eds.) **The Eighty Years Crisis: International Relations, 1919-1999**, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.

HYDEN, Goran, *African Politics in Comperative Perspective*, Cambridge University Press, New York, 2006.

HUGON, Philippe, *Geopolitique de l'Afrique*, Sedes, Paris, 2007.

---

<sup>34</sup> Aslıhan P. Turan, "Avrupa Birliği Güvenlik Aktörü Olmaya Ne Kadar Yakın?", **Bilge Strateji**, 2010, Cilt: 2, Sayı: 3.



KHANNA, Parag, ***Dünya Nasıl Yönetilmeli?***, Destek Yayınevi, İstanbul, 2011.

KOÇTÜRK, Osman N., ***Yeni Sömürgecilik Açısından Gıda Emperyalizmi***, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ankara, 2009.

SALMON, Trevor C. "The Nature of International Security", ***International Security in the Modern World***, Roger Carey ve Traver C. Salmon (Eds.), St. Martin's PRes, New York, 1992.

SIMON, Steven, Daniel Benjamin, "America and the New Terrorism", ***Survival***, Vol. 42, No.1., 2000.

SÖNMEZOĞLU, Faruk, ***Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi***, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000.

TOPUZ, Hıfzı, ***Afrika'ya Genel Bir Bakış***, TASAM Yayınları, İstanbul, 2006.

WORLD BANK, ***Sustainable Development in a Dynamic World: Transforming Institutions, Growth and Quality of Life***, World Development Report, Oxford University Press, New York, 2003.

#### **Makaleler:**

BRAUCH, Hans Günter, "Güvenliğin Yeniden Kavramlaştırılması, Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", ***Uluslararası İlişkiler***, Sayı: 5 (18), 2008, ss. 1-47.

FIOTT, Daniel and Katherine Prizemann, "The Arms Trade Treaty and the Control of Dual-Use of Goods and Technologies: What Can the European Union's Export Control Regime Offer?" ***IES Working Paper*** 1/2013, p.8.

HUYSMANS, Jef, "The European Union and the Securization of Migration", ***Journal of Common Market Studies***, vol. 38, No. 5, 2000.

NAUWELAERTS, Philip, 'Military Budgets, Underdevelopment and Dependency.' ***Africa Focus***, 5 (1-2), s. 13, 1989.

OBA, Ali Engin, "Afrika'da Barış ve Güvenlik Sorunu: Afrika Birliği Saldırmazlık ve Ortak Savunma Paktı", **III. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi Bildirileri Kitabı**, (Ed. Fatma Günce Kanlı), TASAM, İstanbul, 2007.

Sayfa/Page | 134

İGÜSBD  
Cilt: 1 Sayı: 1  
Haziran /  
June 2014

SINGH, Ajit, 'Socio-Economic Impact of Arms Transfers to Developing Countries' **Peace & Conflict Review**, 2(1),2007, pp. 1-10.

TASAM ve SSM tarafından ortaklaşa düzenlenen Savunma, Güvenlik ve Savunma Sanayi 2023 konulu kongrede, SSM tarafından yapılan "Çok Boyutlu Dünya Rekabetinde Sürdürülebilir Savunma Sanayi Politikaları" konulu takdim, Ankara, 18-19 Ekim 2012.

TEPEBAŞ, Ufuk, "Bölgesel Sorunların Çözümünde Uluslararası Örgütlerin Rollerini", **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:7, 2007, ss. 88-93.

TEPECİKLİOĞLU, Elem Eyriçe, "Afrika Kıtasının Dünya Politikasında Artan Önemi ve Türkiye-Afrika İlişkileri", **Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2012.

TORUN, İshak, "Endüstri Toplumunun Oluşmasında Etkili olan İktisadi ve Sınai Faktörler", **C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, 2003, s. 187.

TRUE, James L., "The Changing Focus on National Security", **Political Dynamics**, ed. Frank R. Baumgartner and Bryan D. Jones, University of Chicago Press, Chicago, 2002.

TURAN, Ashıhan P., "Avrupa Birliği Güvenlik Aktörü Olmaya Ne Kadar Yakın?", **Bilge Strateji**, Cilt: 2, Sayı: 3, 2010.

#### Internet:

Afrika Birliği Websitesi OAU Charter,  
[http://www.au.int/en/sites/default/files/OAU\\_Charter\\_1963\\_0.pdf](http://www.au.int/en/sites/default/files/OAU_Charter_1963_0.pdf)  
(Erişim tarihi: 11.05.2013).

EU Strategy for Africa: Towards a Euro-African pact to accelerate Africa's development, sec 2005, 1255 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0489:FIN:EN:PDF>  
(Erişim tarihi: 12.05.2013).

*Uluslararası Örgütlerin Güvenlik Sorunlarının Çözümünde Yeterliliği...*

United Nations High Commission for Refugees, The State of the World's Refugees 2000; Fifty Years of Humanitarian Action.  
<http://www.unhcr.org/4a4c754a9.html> (Erişim tarihi: 15.05.2013).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Afrika Birliği ile ilgili açıklaması. <http://www.mfa.gov.tr/afrika-birligi.tr.mfa> (Erişim tarihi: 11.05.2013).

"Kahire'den Lizbon'a – AB-Afrika Stratejik Ortaklığı" Hakkında Özel Not, s. 1-2, T.C.

Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı AB Genel Müdürlüğü,  
[www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/AB/.../afrika%20strateji.doc](http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/AB/.../afrika%20strateji.doc), (Erişim tarihi: 12.05.2013).

Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), SIPRI Yearbook 2013: Armaments, Disarmament and International Security, Summary, s. 10, Sweden.  
<http://www.sipri.org/yearbook/2013/files/SIPRIYB13Summary.pdf>  
[Erişim Tarihi: 20.04.2014].

TASAM Afrika Enstitüsü Resmî Websitesi: <http://tasamafrika.org/>  
(Erişim tarihi:09.05.2013).

WILSON, Brian, 'The Long –and Unfinished Road- to Globally Regulating Small Arms and Light Weapons.' American Diplomacy, Commentary and Analysis, s.s. 1-7,  
[http://www.unc.edu/depts/diplomat/item/2010/0103/comm/wilson\\_unfinished.html](http://www.unc.edu/depts/diplomat/item/2010/0103/comm/wilson_unfinished.html) (Erişim Tarihi: 27.04.2014].

### Summary

*An international organization can be defined as a structure which embodies cooperation and solidarity among the countries. This structure envisages forming common benefits, defending these benefits and providing the sustainability of these benefits by the sovereign states through independent bodies. Common purposes, a country's inability to achieve these purposes solely with its own resources, reducing the costs, ensuring the legitimacy of policies, sharing the responsibility with other countries, increasing the effect and control capacity can be counted among the reasons behind that force countries to establish international cooperation. International organizations and international law are considered as significant formations to ensure security. International organizations with their independent legal entity may have a significant function in terms of avoiding chaotic situations by limiting the behaviors of countries. Although their successful or unsuccessful policies are currently debated, it could be said that their function as a significant part of international security system still continues.*

*It is thought that the main approach of international organizations against challenges should be effective, rational and constructive. For this reason, while dealing with the challenges priority should be given to peaceful strategies. Their persuasion capacity and reliability directly affects their effectiveness against challenges. Being objective in terms of reconciling the parties and making commitments within their capacity is highly important as well. In certain situations it becomes also necessary to be deterrent to employ sanction mechanism at the optimum level, prevent challenges at the very beginning and avoid close combats.*

*International organizations, and being in the first place the United Nations, have started to reposition themselves against new security threats. Within the scope of this study at first the effectiveness of Organization of African Unity in terms of solving security threats occurred in Africa is being questioned and the current situation is presented. And then, after evaluating the obtained data, necessary precautions to be taken is discussed in conclusion part.*